

Vilassar de Dalt, paradís de pedra de la Serralada Litoral

El petit nucli del Maresme reivindica un turisme transversal: vestigis de la prehistòria, castell mil·lenari, antigues fàbriques tèxtils i un teatre genial

TEXT: DAVID JOBÉ

A Vilassar cultiven el paisatge des de l'any 5.000 abans de Crist. La història us robarà el cor perquè sedueix qualsevol amant del vi, la cultura i el patrimoni. Aquest petit nucli del Maresme, ajocat als peus de la Serralada Litoral, entre les rieres de Targa i Salvat, té una història sorprenent: tresors de la prehistòria, vestigis de vi romans, castell *jocdetrònic*, masies prenyades de botes de vi, antigues fàbriques tèxtils

El quilòmetre zero és el Museu Arxiu de Vilassar, que també és Punt d'Informació Turístic

i un teatre insòlit, que podria haver-se construït a Nova York i, en canvi, es va alçar a Vilassar. Al final del relat (o de la visita) reclameu que us tornin el cor, si us l'han pispat. Esteu avisats!

La història comença abans que Vilassar tingués aquest nom. Molt abans de l'any 978, quan s'ha trobat la primera constància escrita del topònim *Villazzari*. És bonic situar els orígens en les planes de Can Boquet, on fa prop de 4.000 anys es va aixecar un dolmen, i tot un seguit de coves d'enterrament. Els jaciments es poden visitar en una Ruta Prehistòrica que inclou la Roca d'en Toni, els Rocs d'en

El castell de Vilassar de Dalt sembla sortit d'una pel·lícula.

OSCAR PALLARÉS

Sardinyà, els Recers i les coves d'en Joan, en Pau i de la Grana. Allà s'han trobat restes de l'aixovar dels pobladors mil·lenaris. A pocs metres hi ha les vinyes del celler Bouquet d'Alella i la imponent masia de Can Boquet, amb la capella de Sant Salvador.

El quilòmetre zero és el Museu Arxiu de Vilassar, al carrer marquès de Barberà, que també és Punt d'Informació Turístic. A l'antiga masia de Can Banús, amb jardí

modernista, hi ha exposicions permanents de la història de Vilassar i mostres temporals, com la del fotògraf Joan Fontcuberta. Vilassar acull el certamen de fotografia analògica més gran del món, el Revela't. I alhora és porta d'entrada del Parc de la Serralada Litoral.

Les primeres vinyes a Vilassar es deurién plantar en època romana. Una de les parades més recomanables són els forns romans de la Fornaca, una terrisseria romana que

s'oculta en un polígon industrial. Fa dos mil anys, tres forns coïen terrissa per fer-hi dolies, uns grans recipients per emmagatzemar vi, cereals i més aliments. Aquests forns són un dels principals elements per creure que els vins d'Alella eren molt apreciats a l'Imperi romà, junt amb el Centre d'Enoturisme de Vallmora (Teià).

Els historiadors creuen que algunes de les vil·les romanes van donar pas a les masies. Els

Celler de Can Bruguera.

CEDIDA

Cases de cos a un carrer del centre urbà.

ÒSCAR PALLARÉS

nuclis poblacionals es deurién estendre al voltant de l'antiga església i d'una torre de guaita a Vilassar, que acabaria sent el castell. Avui només es pot visitar un parell de cops l'any. És una construcció increïble, amb un pati enjardinat, un fossar, cadenats que pengen dels murs, merlets i torres de defensa que et traslladen a *House of the Dragon*. Entre el castell de Vilassar i l'església de Sant Genís es va alçar un nucli poblacional de pagesos i menestrals.

Les antigues masies s'han anat transformant. Algunes han quedat mig amagades, rere portes de ferro (que s'anomenen *barris*) i que oculten oasis pagesívols, eres, cases rurals, entrades de cavalls i estables remodelats. Són

queixals de roca amagats en un paladar de pedra, que és la plaça de l'església. Les masies menestrals van deixar pas als casals senyorials, però mai es va perdre la tradició de fer vi a les cases. Prova d'això són cellers com el de Can Bruguera, al carrer de Sant Antoni, o el de Can Villà, a la dreta de la riera de Salvat. Al primer es conserva un veritable museu de les botes. I al segon, s'hi van trobar elements d'un antic celler senyorial (i avui es torna a fer vi amb el raïm de les vinyes de la finca: vegeu la pàgina 23).

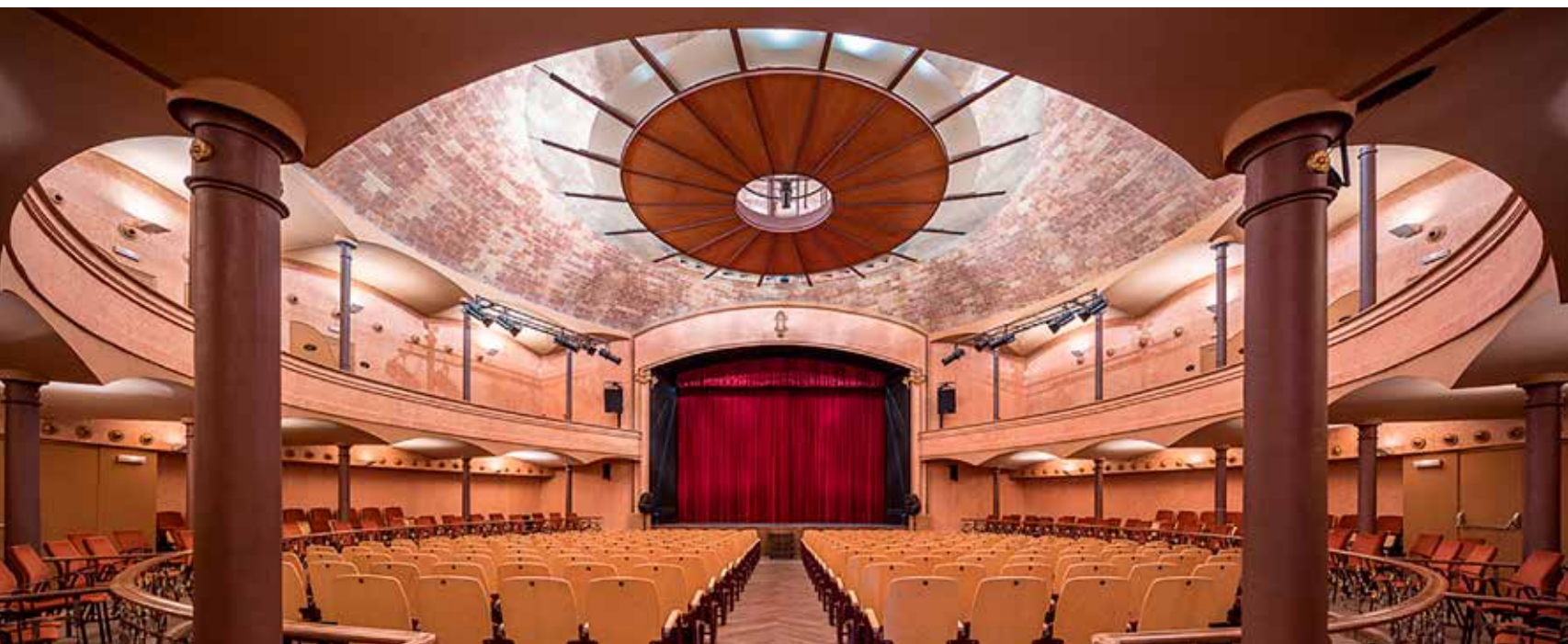
Al matí, Vilassar fa olor de llevat i la gent té ulls nobles, com la crosta del pa de pagès. Baixant el carrer Nou, deixant enrere l'església de Sant Genís, passem pel Forn de Cal Mosso. Per fora sembla

modernillo (el dimarts tenen "pa de runner"). Però per dins és *vintage*, amb un forn d'obra i llenya. Llegim que el 2020 van guanyar el millor pa de pagès de Catalunya i el 2019 el Tortell de Reis. Productes com aquests formen part del catàleg gastronòmic de Vilassar, que inclou vins dels cellers Oriol Artigas i Bouquet d'Alella i els formatges de Can Pujol, entre molts altres.

La gran sorpresa de Vilassar és el Teatre de la Massa. Una preciositat en forma de dònut de dues plantes, amb un sostre de 17 metres de diàmetre, fet de volta catalana. El nom de l'arquitecte us hauria de sonar: Rafael Guastavino, ambaixador de la volta catalana a tot el món. A Guastavino se'l coneix com "l'arquitecte

de Nova York" perquè té obres a les universitats de Harvard, Berkeley i Yale, al Museu Metropolità I a l'Oyster Bar de Grand Central Station, entre molts llocs més. Sapigueu que Guastavino va emigrar (o fugir) a les Amèriques amb la *babysitter*, un mes abans d'acabar el teatre.

Guastavino va marxar per la mainadera, però va arribar per la indústria cotonera. Vilassar va ser un dels grans fabricants cotoners de Catalunya. Tot això ho pot veure el visitant. Algunes a simple vista, com les fàbriques de Cal Garbat, les Sedes i la Tela. Però també un patrimoni dissimulat, com les cases de cos (adossats d'un sol cos) que perviuen en carrers deliciosos, com el de Santa Engràcia.

L'espectacular teatre de La Massa, obra de Rafael Guastavino.

CEDIDA

Del turisme fabril i de la ruta per les fàbriques, no us perdeu la de Can Manyer. Avui una part es conserva com a biblioteca i una altra alberga el prometedor futur Museu Tèxtil. Hi ha dues curiositats: una gran màquina de vapor, al mig de la sala de lectura de la primera planta, i el terra de rajola hidràulica

Una màquina de vapor presideix una sala de la biblioteca, record del pasat industrial tèxtil del municipi

més gran que es conserva a Catalunya. Un joc divertit és trobar les rajoles esparses, repartides per la catifa de ciment de la segona planta, que oculten un mosaic d'una dona enigmàtica, a l'estil *On és Wally?*

Vilassar embriaga. És un poble d'arrugues belles, on la història ha cicatritzat cada pedra, des dels megàlits neolítics als murs de les fàbriques, i se l'ha fet seva com un conjunt de sediments. És el gran encant de Vilassar de Dalt. Antigament nova. Ruralment industrial. Modestament senyorial. Només hi trobo a faltar una Oficina Municipal de Cors Robats, on potser, després d'una visita, acabeu reclamant el vostre. ●

Imprescindibles de de Vilassar de Dalt

Festa Major de Sants Genís

Del 24 al 28 d'agost. Un dels actes més tradicionals és l'Ofici, el brindis de Festa Major i el concert-vermut, que sol fer-se el dia 25. Els dies de Festa Major es poden visitar alguns monuments històrics, com el Castell de Vilassar i el celler de Can Bruguera.

Festival Revela't

Del 10 de setembre al 2 d'octubre. El festival de fotografia analògica més gran del món. Vilassar acull exposicions prèvies. A mitjan setembre se celebra la inauguració oficial, la fira comercial, els mercats, xerrades, tallers i activitats. A l'octubre es fan més activitats.

Fira del Bolet i la Natura

Un dels certàmens de referència per als amants dels fruits de tardor. A mitjan octubre se celebren xerrades, conferències i trobades. El punt fort és la fira, que té lloc al carrer marquès de Barberà, es compren i degusten bolets amb gastronomia del Maresme.

La Ruta del Vi a Vilassar de Dalt

1. Punt d'Informació Turístic

Carrer marquès de Barberà, 9. Situat a la masia de Can Banús, el Punt d'Informació Turística és el Museu Arxiu de Vilassar. La masia exposa la col·lecció arqueològica local i diferents exposicions temporals durant tot l'any. Hi trobaràs esdeveniments i propostes.

2. Dolmen de la Roca d'en Toni

Zona de Can Boquet (Parc de la Serralada Litoral). Jaciments neolítics en molt bon estat, com el dolmen, els Rocs d'en Sardinyà i els Recers, i les coves d'en Pau, d'en Joan i de la Granota. Les peces trobades s'exposen al Museu Arxiu de Vilassar.

3. Forns romans de la Fornaca

Carrer Eduard Calvet Pintó. El recinte arqueològic alberga tres forns romans, que daten dels segles I i II de l'era comuna, dedicats a la producció industrial de material ceràmic, com les dolies, grans recipients de terrissa on s'emmagatzemava vi o cereals. Visitable.

4. Castell de Vilassar

Carrer Àngel Guimerà, 39. L'imponent edifici està documentat des del 1172, però segurament és anterior. És un Bé d'Interès Cultural Nacional. Visitable només els mesos d'abril i juliol perquè és habitat. Els patis exteriors enjardinats tenen vistes al mar.

5. Església de Sant Genís

Plaça Major. Un dels edificis locals que més ha patit la mà de l'home. D'origen romànic, es va tornar a alçar el 1519 amb un estil gòtic tardà, del qual queda el timpà. Destruïda novament durant la Guerra Civil, es va reconstruir seguint un estil clàssic italià.

6. Celler de Can Bruguera

Carrer de Sant Antoni, 9. Antiga masia rehabilitada el segle XIX, actualment habitada, de la qual es conserva un espectacular celler, ple de botes de fusta. Una de les famílies que la va tenir en propietat, els Maynou, van ser boters. Visitable dues vegades l'any.

7. Biblioteca de Can Manyer

Carrer Miquel Martí i Pol, 6. L'antiga fàbrica de Can Manyer va ser la més gran del poble. Una part, l'ocupa la biblioteca, amb una impressionant màquina de vapor i una segona planta amb peces de rajola hidràulica. Annex al magnífic futur Museu Tèxtil.

8. Teatre de la Massa

Plaça del Teatre, 3. Una joia de l'arquitectura modernista, amb una fabulosa cúpula de volta catalana de 17 metres d'amplada, festejada per un òcul. Obra de l'arquitecte Rafael Guastavino, considerat "l'arquitecte de Nova York". Amb programació estable.

9. Vins & Tast

Carrer del Dr. Martí Soler, 13. Vinateria amb vins de la DO Alella i altres DO catalanes amb platets acurats, com l'arròs negre amb pop de roca i els ous estrellats amb trompetes de la mort. L'interior del local es conserva amb l'estructura d'una casa de poble.

10. Bouquet d'Alella, Oriol Artigas i Can Villà

Els responsables del vi de Vilassar de Dalt. Can Boquet és la finca de Vilassar que dona nom al celler Bouquet d'Alella. Oriol Artigas elabora els seus vins a Llinars del Vallès, però viu i té part de les vinyes a Can Guardiola (Vilassar). De les vinyes de Can Villà, en surt el vi més nou de la DO Alella: es diu 600 i l'elabora Alella Vinícola.

ÒSCAR PALLARÉS

El futur museu tèxtil de Can Manyer està gairebé enllestit.